

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Internationalisering i skolan

En studie av internationaliseringsarbete och elevers erfarenheter av deltagande i ett utbytesprojekt

Anna Bjerstaf & Carolina Palmquist

LAU370

Handledare: Kerstin Sundman

Examinator: Jan Strid

Rapportnummer: HT08-2450-01

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Internationalisering i skolan. En studie av internationaliseringsarbete och elevers erfarenheter av deltagande i ett utbytesprojekt

Författare: Anna Bjerstaf & Carolina Palmquist

Termin och år: HT 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Kerstin Sundman

Examinator: Jan Strid

Rapportnummer: HT08-2450-01

Nyckelord: Internationalisering, internationaliseringsprojekt, skolutbyten, kultur

Arbetets två syften är att lyfta fram skolors internationaliseringsarbeten samt att utifrån elevernas perspektiv ta reda på deras upplevelser, kunskapsbildning och personliga utveckling efter att de deltagit i ett utbytesprojekt.

Huvudfrågorna handlar om vad internationalisering är och hur skolorna arbetar med internationalisering i undervisningen idag samt ta reda på elevers erfarenheter av att ha deltagit i ett utbytesprojekt.

För att få svar har vi utfört litteraturstudier samt kontaktat skolpersonal på skolor i Göteborgsregionen. Dessutom har vi utfört intervjustudier med elever som deltagit i ett utbytesprojekt på en skola i Göteborg. Intervjufrågorna kretsar kring tre teman: Före, under och efter resan.

Resultaten av våra olika undersökningar visar att skolor definierar och arbetar med internationalisering på olika sätt vilket speglas i skolornas undervisning. Det kan exempelvis innebära att arbeta över gränser eller att förankra skolans värdegrund hos eleverna. Internationalisering kan även ses som ett medel för att uppnå personlig utveckling hos eleven.

Resultatet av våra elevintervjuer visar på att resan haft en stor påverkan på de deltagande eleverna. Resan innebar att samtliga elever på olika sätt började reflektera över sin egen och andras kultur och livssituation. Utbytet har även givit dem en positiv inställning till att lära känna andra delar av världen. Resan har inneburit att flera elever planerar att studera vidare utomlands.

I avsaknad av någon liknande undersökning är denna studie relevant för samtliga med intresse för hur man kan arbeta med internationalisering i undervisningen samt hur elever upplever skolutbyten.

Förord

Detta arbete har genomförts under perioden november 2008 till januari 2009. Under denna period utfördes litteraturstudier, intervjuer, diskussioner samt bearbetning av materialet och skrivandet av uppsatsen. Intervjuerna har vi genomfört tillsammans medan litteraturstudier och textanalys har varit moment vi delvis delat upp oss emellan. Vi har bearbetat vårt insamlade material tillsammans och har således även skrivit större delen av arbetet gemensamt. Det goda samarbete vi haft med varandra under arbetets gång har gett oss möjlighet att ständigt reflektera öppet. Detta har gjort att processen har känts meningsfull hela vägen.

Vi vill rikta ett stort tack till den skolpersonal som vi haft möjlighet att föra samtal med för att få en bild av skolornas internationaliseringsarbeten i dagens skola. Ett stort tack även till de elever som deltog i vår intervjustudie och visat intresse i vårt arbete genom att delta i våra intervjuer. De har gjort att vi båda kommer att fortsätta hålla oss uppdaterade angående skolors internationalisering och uppmuntra våra framtida elever att ge sig ut och se världen. Vi vill också tacka vår handledare som genom hela arbetet agerat uppmuntrande samt varit ett stort stöd för oss.

Göteborg 16 januari 2008
Anna Bjerstaf & Carolina Palmquist

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Metod	6
3.1 Val av metod	6
3.2 Intervjuernas tre teman.....	7
3.2.1 Före utbytet	7
3.2.3 Efter utbytet.....	7
3.3 Genomförande	7
3.4 Bearbetning	8
3.5 Urval.....	8
3.6 Etik.....	8
3.7 Presentation av informanter	9
4. Bakgrund.....	10
4.1 Historiskt motiv – utvecklingen i några internationella organisationer.....	10
4.1.1 UNESCO.....	11
4.1.2 Europarådet.....	11
4.1.3 Europeiska Gemenskapen (EG).....	12
4.2 Internationaliseringsarbetets utveckling i Sverige	12
4.3 Skolans och värdegrundens motiv idag	13
5. Resultat 1 – Skolors arbete med internationalisering.....	15
5.1 Vad är internationalisering?	15
5.2 Internationalisering i styrdokument.....	15
5.3 Hur arbetar skolorna med internationalisering?.....	16
5.4 Arbete med mångkulturalism	17
5.5 Internationella utbyten.....	18
5.5.1 Hur fungerar internationella utbyten.....	18
5.6 Vänorter.....	19
5.7 Finansieringsstöd	19
5.8 Sammanfattning	19
6. Resultat 2 - Elevperspektiv på ett internationellt utbytesprogram.....	19
6.1 En skolas genomförande av ett utbytesprogram för elever.....	20
6.2 Resultat av elevintervjuerna.....	21
6.2.1 Elevernas tankar kring skolans urvalsprocess	21
6.2.2 Förväntningar	22
6.2.3 Förarbetet.....	22
6.2.4 Reflektioner om vistelsen i Kina	23
6.2.5 Efter resan – att vara värd för en kinesisk elev	24
6.....	24
Elevernas personliga utveckling	24
6.2.7	25
Elevernas syn på internationella utbyten efter resan	25
6.3 Sammanfattning	25
7. Diskussion	26
7.1 Diskussion utifrån resultat.....	26
7.1 Relevans till läraryrket.....	27
7.2 Vidare forskning.....	27

8. Referenslista	29
-------------------------------	-----------

1. Inledning

Vi är två snart färdigutbildade lärare med olika inriktningar på våra utbildningar både vad det gäller ålder och ämne. Vårt stora intresse är människor och relationer och vi har stark tro på att genom att uppleva och lära känna andra människor och kulturer ökar medvetandet om sig själv och det samhälle man lever i. Därför tycker vi det är viktigt att vi själva och andra får möjligheten att resa och upptäcka nya platser och kulturer.

Det står i läroplanen (Lpo94) samt i skolornas värdegrund att de skall arbeta med relationer över gränser. Dessa gränser behöver inte nödvändigtvis vara över landets egna gränser. I många skolor idag representeras olika delar av världen i en och samma klass. Under stycket *Förståelse och medmänsklighet* står följande:

Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildas välbefinnande och utveckling skall prägla verksamheten. Ingen skall i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder eller för annan kränkande behandling. Tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling skall aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där (Lpo94: kap. 1).

Skolorna i Sverige arbetar med internationalisering på olika sätt. Vi valde att lyfta fram samt titta närmare på elevutbyten. Vi har under vår utbildning varit ute på verksamhetsförlagd utbildning (VFU) några veckor per termin. Då har vi båda upplevt att samtidigt som det finns lärare och rektorer som är mycket positiva till elevutbyten med andra länder, så finns det lärare som tycker att det stör den traditionella undervisningen. Vi bestämde oss för att undersöka elevutbytet som metod utifrån elevernas perspektiv. Vi ville veta om eleverna tycker att det är värt det!

Vi vill lära oss mer om hur vi i framtiden kan arbeta med internationalisering samt undersöka elevutbyte som en metod i internationaliseringsarbetet.

2. Syfte och frågeställningar

I detta arbete har vi två olika syften. Det första är att lyfta fram skolors internationaliseringsarbete och det andra är att titta på en skolas utbytesprojekt ur ett elevperspektiv.

- Hur arbetar skolor idag med internationalisering?
- Hur ser elever på en skola på sitt deltagande i ett utbytesprojekt?

3. Metod

3.1 Val av metod

För att få svar i vårt arbete har vi använt oss av kvalitativa intervjuer med utgångspunkt från boken *Intervju som metod* av Monica Dalen. Där menar hon att "den kvalitativa intervjun är speciellt lämpad för att ge insikt om informantens egna erfarenheter, tankar och känslor" (Dalen 2007, s. 9). Studien omfattar sex elever som läser tredje året på sin gymnasieutbildning.

Samtliga av de intervjuade eleverna har deltagit i ett utbytesprojekt med en skola i Shanghai, Kina. Via intervjuerna hoppades vi på att få en bättre kunskap om hur deltagande elever ser på elevutbyten samt hur de anser att projektet påverkat dem som personer. De intervjuade eleverna har fått samma frågor ställda (se bilaga 1), vid intervjuerna har vi använt en bandspelare och de inspelade intervjuerna har sedan skrivits ut för bearbetning.

Då den forskning som finns idag om hur skolor arbetar med internationalisering är tio år eller äldre valde vi att komplettera den genom att samtala med personal på fyra olika skolor. Samtalen skedde via telefon eller besök. Vid dessa skrevs stödanteckningar. Vi valde att föra samtal framför intervjuer då vi endast eftersökte fakta om deras arbetsmetoder kring internationalisering. Samtal har även gjorts med personal på Internationella programkontoret, detta för att skaffa fram information om arbetsätt, finansiering och utbytesprojekt.

Under kapitlet *Bakgrund* presenterar vi en kartläggning och analys av motiven för undervisningens internationalisering med utgångspunkt i Bereket Yebios rapport *Internationaliseringsmotivet förr och nu*. Vi har haft problem med att finna rapporter för utvecklingen efter 80-talet så därför har vi blivit tvungna att begränsa oss i vår rapportering om internationaliseringens utveckling. Utifrån den informationen vi erhållit om dagens internationaliseringsarbeten i skolan tycker vi att skolans motiv idag liknar de som formulerats redan under 80-talet.

Vi har använt oss både av tematiska och intuitiva metoder i vårt resultatarbete. Med tematisk metod menas att man finner citat i undersökningen som belyser våra val av teman. Intuitiv metod betyder att man under analysprocessen letar efter citat som inspirerar och ger nya

infallssvinklar (Dalen 2007, s. 107).

3.2 Intervjuernas tre teman

Vi utarbetade en intervjuguide som innehöll tre centrala teman; före, under och efter utbytet. Nedan följer en beskrivning av orsakerna till att vi valt dessa teman samt våra förväntningar på svar och reflektioner.

3.2.1 Före utbytet

Vi tycker att det är viktigt att eleven börjar berätta ifrån starten av utbytet de deltog i. Därför ställde vi ett par frågor om hur eleven ställde sig till utbytesprojekt *innan* de själva deltog. Vi vill även höra om varför eleven tror att just hon/han blev utvald till att medverka i projektet. Frågor ställdes även om hur eleven upplevde skolans förberedelser och förarbeten.

Vi förväntade oss att svaren skulle bli något vinklande i och med att eleven vid denna tidpunkt redan varit med om sitt utbyte och därför kunde ha svårigheter med att återberätta hur man tänkte innan.

3.2.2 Under utbytet

För att skapa oss en uppfattning om vad eleverna fick uppleva och vad de reflekterade över ställdes frågor om vad de först reflekterade över på resan. Frågorna handlade även om hur de upplevde skolan i Kina samt hur utbytet var organiserat på plats. Här förväntade vi oss att eleverna skulle beskriva stadens miljö och buller. Vi önskade även att eleverna skulle reflektera över skillnaderna mellan länderna.

3.2.3 Efter utbytet

Syftet med frågorna om hur eleven tänker om internationaliseringsarbeten efter sin medverkan var att få svar på om eleverna ansåg att resan är nödvändig. Här ville vi även skapa oss kunskap om hur resan påverkat elevens tankar och framtidsplaner. Vi önskade få svar på hur elevernas synsätt om internationaliseringsarbeten i skolan påverkats. De svar vi förväntade oss här var av positiv karaktär kring utbyten. Förväntningarna handlade även om att eleverna nu skulle ha blivit frivilliga ambassadörer för utbytesprojekt.

3.3 Genomförande

Samtliga elevintervjuer skedde i ett avskilt hörn i elevernas eget skolkafé. För att insamla så mycket data som möjligt om till exempel kroppsspråk och pauser valde vi att båda skulle vara närvarande under intervjun dock i olika roller. En av oss intervjuade och den andra förde minnesanteckningar. Att vi höll intervjuerna i kaféet innebar en del störande moment, som till exempel högljudda elever men de positiva effekterna övervägde de negativa. Miljön bidrog till att eleverna från början hade en avslappnad och ärlig attityd,

de kändes trygga och nyfikna på vårt arbete. Samtliga elever var värtaliga och fann snabbt sina ofta oerhört utvecklade svar. Vi fick känslan av att eleverna redan tidigare svarat på liknande frågor i någon form av utvärderingsarbete. Så var dock inte fallet utan vi fick förklarat för oss av eleverna att deras klasskamrater frågat mycket om deras resa efter hemkomsten. Klasskamraternas idoga frågande hade med andra ord utvecklat deras skicklighet i att ge levande utvecklade svar om deras upplevelser. Detta bidrog till att vår tidsplanering kändes fel kalkylerad, de intervjuer som var tänkta ta fyrtio minuter blev avklarade på tjugo minuter.

3.4 Bearbetning

Vi har båda sedan tidigare erfarenheter kring internationella utbyten, dessa erfarenheter har bidragit till att vår förståelse varit till hjälp i vårt metodarbete.

När våra kvalitativa intervjuer var avklarade startade vi arbetet med transkriberingen. Under denna process lärde vi känna vår data vilket förenklade vår resultatredovisning. Enligt Kvale (1997) reduceras den insamlade datan om man endast använder sig av transkriberingen under analysen. Detta bidrog till att vi noggrant kontrollerade utskrifterna mot de inspelade banden, för att sedan med säkerhet kunna använda transkriberingen som råmaterial.

För att finna resultat arbetade vi med att skapa oss en överblick av datan. Vi lyfte fram återkommande svar, tankar och reflektioner. Vårt syfte med detta var att finna lämpliga kategorier att utgå från i vår resultatredovisning. Denna metod kallas *kodning* enligt Dalen (2007).

3.5 Urval

Innan vi valde skola och projekt att titta närmare på kontaktade vi flera organisationer för att få information om pågående internationaliseringsprojekt i Sverige. Vi kontaktade rektorer inom vårt närområde via telefon för att söka efter lämpligt projekt/skola att titta närmare på. Efter att vi sammanställt de internationaliseringsprojekt vi funnit valde vi att arbeta vidare med en gymnasieskola som ligger i centrala Göteborg. Vi valde gymnasieskolan då de har ett utbytesprojekt med Shanghai i Kina som nu pågått i två år. Projektet har intentioner om att fortsätta ett par år, detta gjorde att vi ansåg att projektet var mest intressant då de är mitt i en utvecklingsfas.

Vårt val av informanter styrdes av vilka elever som senast var med i ett utbytesprogram på den aktuella skolan. I det senast genomförda programmet på skolan ingick tio elever, vi kontaktade dem alla men på grund av förhinder för några av dem intervjuade vi till sist sex elever. Urvalet av skolpersonal skedde utifrån skolornas geografiska placering. Personalen valdes ut slumpmässigt på de aktuella skolorna utan vår närvaro, det vill säga inget aktivt urval förekom.

3.6 Etik

Vi har arbetat efter Vetenskapsrådets Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (www.vr.se). Med hänvisning till regel nummer sex har vi behandlat personinformation så att ingen person vi intervjuat eller samtalat med kan identifieras.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning

Regel 6;

Alla uppgifter om identifierbara personer skall antecknas, lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att enskilda människor ej kan identifieras av utomstående. I synnerhet gäller detta uppgifter som kan uppfattas vara etiskt känsliga. Detta innebär att det skall vara praktiskt omöjligt för utomstående att komma åt uppgifterna.

Vi informerade varje person om att deras svar skulle behandlas konfidentiellt därför har vi även valt att inte namnge de aktuella skolorna i vår studie.

Gällande elevintervjuerna inkrävdes inga tillstånd av målsman då eleverna vi intervjuade var fyllda arton år.

3.7 Presentation av informanter

För att ge en bild över vilka eleverna i våra intervjuer är kommer här en kortfattad presentation av samtliga. Därefter följer en presentation av skolpersonalen vi fört samtal med. Namnen är fiktiva.

Anton

Anton har ett genuint intresse för mat. Hans framtidsdröm är att arbeta med mat och han kan i framtiden tänka sig att vidareutbilda sig till kock. Anton läser nu andra året på naturvetenskapliga programmet.

Linda

Lindas framtidsdröm är att läsa vidare till apotekare för att sedan arbeta inom forskning. Innan resan hade Linda inga kunskaper om utbyten och skolors internationaliseringsarbeten. Linda läser samhälls programmets andra år.

Lisa

Lisa läser nu tredje året på Samhällsvetenskapliga programmet med inriktning på ekonomi. Lisa vill i framtiden studera ekonomi utomlands, kanske i Nya Zeeland.

Sara

Sara drömmer om att arbeta i ett multinationellt företag som ger henne möjligheten att flytta runt i världen inom samma arbete. Efter gymnasiet vill Sara studera ekonomi i Australien. Sara läser andra året på samhälls programmet.

Fia

Fia har ett stort intresse av internationella frågor och var därför redan innan utbytet mycket intresserad av att knyta kontakter med personer utomlands. Hon brinner för människors olikheter och vill arbeta internationellt med humanitära frågor. Fia läser nu natur

programmets andra år.

Fredrik

Fredrik läser andra året på natur programmet. Efter gymnasiet funderar Fredrik på att delta i Kyrkans Friår för att sedan studera vidare på universitetet i Skottland med inriktning på religion, historia och internationella relationer.

Lärare 1 - Ylva

Ylva är 35 år och arbetar som F-2 lärare i en skola som ligger i anknytning till Göteborg. Hon har arbetat som lärare i fem år men bara några år på denna skola. Ylva är mycket intresserad av internationella frågor. Intresset kan komma ifrån att hennes far ursprungligen är från Sydafrika och mamman är svensk.

Lärare 2 - Åse

Åse är inte född och uppvuxen i Sverige. Hon är 58 år och arbetar som slöjdlärare på högstadiet i en skola som ligger i centrala Göteborg. Hon har arbetat som lärare i cirka trettio år, under dessa år har hon arbetat på flera olika skolor runt Göteborg. Åse ser sig själv som en traditionsbärare inom slöjden, hon brinner för alla sorters garntekniker.

Lärare 3 - Björn

Björn är 36 år, arbetar som idrotts- och matematiklärare på en högstadieskola i Göteborg. Björns största intresse är fotboll, på fritiden är han aktiv i föreningslivet. På sina lediga stunder reser han gärna runt för att besöka nya platser.

Rektor - Pernilla

Pernilla arbetar som rektor på en högstadieskola i en av Göteborgs förorter. Skolan är mångkulturell och har ett högt elevantal. Pernilla har arbetat som rektor sedan 2002. Hon känner sig trygg i sin yrkesroll men känner sig fortfarande relativt ny i yrket. Pernilla tycker att det är viktigt att hennes skola följer med i samhällsutvecklingen och arbetar hårt för att ta tillvara på skolans mångfald.

4. Bakgrund

Arbetet med internationalisering i skolan kan motiveras olika av olika parter och därmed ur olika perspektiv. Vi har valt att redogöra för de perspektiv på internationaliseringsarbete i skolan som vi ansåg relevanta i vår studie; Ett historiskt perspektiv samt skolans och värdegrundens perspektiv.

4.1 Historiskt motiv – utvecklingen i några internationella organisationer

Bereket Yebio har skrivit en rapport som presenterar en kartläggning och analys av motiven för undervisningens internationalisering som den är angiven i officiella dokument. (Yebio, Breraket (1992) *Internationaliseringsmotivet förr och nu: The motives for internationalization past and present*) Nedan följer en sammanfattning av Yebios redogörelse av hur och varför tre olika organisationer arbetat med internationalisering av undervisningens för att främja fred och *internationell förståelse* mellan länder.

4.1.1 UNESCO

Efter andra världskriget blev ”undervisning för internationell förståelse” (s. 4) en av tyngdpunkterna UNESCO:s verksamhet. Undervisningen skall förmedla kunskaper om andra länder, för att därigenom förebygga vad vi idag menar är främlingsfientlighet och intolerans. För att undvika ett tredje världskrig menar UNESCO att genom undervisning skall människan utveckla ”en positiv och förstående attityd till främmande folk” (s. 4).

”Eftersom krig uppstår i människornas sinnen, är det där som freden skall tryggas” (s. 4).

Begreppet ”internationell förståelse” användes i förbindelse med en av de stadgar som utvecklades inom UNESCO och som dess medlemsstater förpliktigades att följa, nämligen att de ”samtycker till och är beslutna att utveckla och öka medlen för förbindelse mellan sina folk och att använda dessa medel i syfte att främja ömsesidig förståelse och en sannare och fullständigare kunskap om varandras levnadssätt” (s. 4). Detta citat är en av paragraferna i UNESCO:s stadgar. Yebio presenterar två olika tolkningar av denna paragraf:

Den första, som ses som en emotionell tolkning, var att människan skulle utveckla ”vänliga attityder mot andra i världen” (s. 5). Den andra kognitiva tolkningen var den att internationell förståelse innebar ”kunskap om andra länder” (s. 5). Båda dessa tolkningar har sina rötter i UNESCO:s stadga och har ”världsfred” som mål.

4.1.2 Europarådet

Liksom UNESCO bildades Europarådet efter andra världskriget och hade ungefär samma syfte, att främja samarbete och enhet mellan länder i Europa. Yebio gör jämförelsen att det Europarådet gör på regionalt plan gör UNESCO på globalt plan (s. 5). Europarådets formulerade mål för dess verksamhet är att främja samarbete inom utbildning och kultur mellan medlemsländerna. Syftet är i likhet med UNESCO att skapa ”ömsesidig förståelse och respekt för varandras kulturer”(s. 5).

Många av medlemsländerna är antingen emigrationsländer eller immigrationsländer vilket medför ett mångkulturellt samhälle. Därför har Europarådet ägnat sig åt projekt som gällt interkulturella och mångkulturella frågor i undervisningen. Thavenius (Andersson, Persson & Thavenius 1999) menar att man kan se på undervisning ur olika kulturella perspektiv. Den interkulturella undervisningen grundar sig på det sociala samspelet och kontakten mellan individer. Interkulturella möten är mer personliga och syftar till tolerans medans den mångkulturella undervisningen tar upp olika kulturella aspekter som mat, musik och traditioner utan att gå in på djupet.

Under Europarådets utbildningskonferens i Dublin 1983 rekommenderades följande:

”Educational programmes, materials and situations should increasingly be designed to integrate in a dynamic way the cultural contributions of migrants in the various countries of Europe, with the aim of achieving an intercultural dimension in education” (Yebio 1992, Ds U 1984:7, s 63).

Yebio menar att risken med detta tankesätt är att verksamheten begränsas till Europa och en global helhetssyn går förlorad (s.6).

4.1.3 Europeiska Gemenskapen (EG)

EG är den tredje organisationen satt i verket för att hindra krig och konflikter mellan länder. I Romfördraget 1957 fastställdes målen: Fri rörlighet mellan medlemsländerna för människor, varor, tjänster och kapital. Det sades också att för att uppnå dessa mål krävdes ”harmonisering” av medlemsländernas lagstiftning och normer inom olika områden. Internationalisering inom EG handlar om att harmonisera utbildningar, utbyte av lärare och studerande mellan medlemsländerna samt studier av varandras kulturer och samhällssystem. I likhet med Europarådet vill man i EG stärka den europeiska identiteten (s. 6).

4.2 Internationaliseringsarbetets utveckling i Sverige

Skolkommissionen är en grupp som har till uppgift att utföra utredningar av frågor som berör skolan. Yebio skriver i sin rapport att skolkommissionen kom med förslag till reformering av det svenska skolväsendet 1946 (s. 13). Förslaget gällde hela skolväsendet och så här skrevs det under målavsnittet social fostran:

”Ytterst skall den vilja till och vana vid samarbete, som skolan uppodlar, åsyftar något djupare: känsla för folk och land, kärlek till frihet och fred, förståelse för andra folk och raser, andra seder och åsikter, respekt för människovärdet, vördnad för mänsklighetens gemensamma strävan, internationellt sinnelag, vilja att göra ödmjuk insats i kulturarbetet” (SOU 1948:27, s 36, i Yebio 1992, s. 13).

Detta mål fick inte något praktiskt genomslag i skolan förrän senare. Förverkligandet av undervisning i internationell förståelse stod svenska organisationer inom FN och UNESCO för och sattes i görningen under 50-talet. Sverige var till exempel ett av 15 länder som startade en ASPRO-verksamhet (The Associated Schools Project in Education for International Understanding). I början av 60-talet publicerades några handledningar för undervisning i internationell förståelse, vilket var ett resultat av ett samarbete mellan Skolöverstyrelsen och Svenska UNESCO-rådet. 1962 års läroplan för grundskolan påverkades av detta och undervisning för internationell förståelse och internationellt medansvar fick stort utrymme. Internationaliseringsmålet lades in i läroplanen för grundskolan men inte förrän i slutet av 60-talet togs diskussionen om undervisning för internationell förståelse upp på allvar. Utvecklingen berodde bl.a. på ökat informationsflöde mellan länder, ökad invandring och utlandsproblemen. I likhet med till exempel USA började man i slutet av 60-talet prata om undervisning i ”internationella frågor”. I Lgr 69 skriver man att:

”avsikten med undervisning i internationella frågor är att hos eleven grundlägga internationell förståelse och vilja till internationellt samarbete. I första hand är det därvid fråga om ett attitydskapande med utgångspunkt i en objektiv orientering” (Lgr 69).

Även om man använder sig av uttrycket ”internationell förståelse” så försvinner det längre fram nästan helt ur läroplanen. Motivet för internationalisering i undervisningen övergår till att riktas mot arbetsmarknaden. På sidan 49 i Lgr 69 skriver man att ett av motiven till internationalisering av undervisningen i skolan är att arbetsmarknaden blir allt mer internationaliserad.

Under 70-talet skedde enligt Yebio en *motivförändring* (s. 16). För att förstå anledningen till denna borde man se vilka som intresserade sig för undervisningen i internationella frågor,

nämligen SIDA, Utrikesdepartementet, Utbildnings-, kultur- och äldrekontoret (UKÄ), Skolöverstyrelsen (SÖ) med flera. 1920 till 1991 var Skolöverstyrelsen den styrelse som verkade för skolorna i Sverige. Fram till 1975 var det officiella namnet Kungliga Skolöverstyrelsen. 1991 ersattes skolöverstyrelsen av Statens skolverk. Den 20 juni 1969 presenterades en delrapport där man talar om tre huvudmål för en internationalisering av utbildning;

- allmän internationalisering av lärostoffet och människors kunskaper
- en förberedelse för yrkesarbete utomlands
- en förberedelse för u-landsinsatser

Yebio menar att den första punkten är något ottydligt men att de två andra liknar motiv från Amerika, mänskliga rättigheter och globala miljöfrågor (s. 16). Under 70-talet och även senare hade SIDA det största inflytandet över arbetet i dessa frågor och hade stora resurser. Den statliga organisationen stod för beviljning av medel för till exempel forskning med särskilt intresse för u-länder. Med tanke på SIDA: s stora inflytande och speciella målsättning, att informera om u-länder och förbereda för u-landstjänster, menar Yebio att organisationen bidragit till lägesändringen i målsättningen när det gäller undervisningen för ”internationell förståelse” (s. 17). I början av 70-talet pratades det inte längre om undervisning för världsfred. Istället infördes ett nytt begrepp, *utbildning om och för utveckling* (Development education), vilket handlade om förändring av de ekonomisk-strukturella förhållandena både inom och mellan i- och u-länder.

Det fortsattes att arbeta fram en ny läroplan och i Lgr 80 kan man tolka målen som att skolan aktivt ska arbeta med att inkludera invandrare i det svenska samhället. Det läggs också vikt på konflikthantering och fredliga lösningar. Skolan ska sträva efter att fostra solidariska och empatiska människor med förmåga att leva sig in i andra människors livssituationer.

Längre fram i Lgr 80 står det att man i skolan ska välja arbetsmaterial som tydligt får eleverna att förstå att det svenska samhället är beroende av internationella kontakter och samarbeten med andra länder. Vidare står det att skolan ska lära eleverna att värna om vårt samhälles mångfald.

4.3 Skolans och värdegrundens motiv idag

I samtal med Ylva menar hon att arbetet med internationalisering handlar om vad det gör för elevernas utveckling. När Skolverket 1999 frågade skolpersonal varför de ville arbeta med internationalisering handlade svaren, i likhet med Ylvas svar, om omsorg för eleverna. Lärarna säger också att de får en kick av att lära känna nya människor och att det vidgar deras horisont. Vissa lärare menar att skolans närområde är alldeles för litet och homogent och att arbeta med internationalisering breddar elevernas vyer och referensramar. Föräldrar i samma område har oftast samma värderingar vilket lärarna säger begränsar elevernas referensramar. Skolans personal vill ”fånga in världen och föra eleverna ut i den” (Alstadt, Ann-Charlott, Björkegren, Kristina & Enström, Bo, 1999 *Skola i utveckling - Att möta det annorlunda: en rapport om 22 skolors arbete med internationalisering*, s.7). Ylva säger vidare, i likhet med lärarna i Skolverkets rapport, att för att eleverna ska ha lättare att acceptera en ny kultur och något främmande så är det viktigt med en stark kulturell identitet. Kulturell identitet innebär den position eleven sätter sig själv i och hur den definierar sig själv utifrån kunskaper om kulturer och kulturella skillnader (Centrum mot rasism, www.cmr.nu).

Internationaliseringsarbetet innebär alltså också att förankra eleverna i sin egen hembygd och kultur.

Internationaliseringsarbetet på olika skolor har mycket att göra med vilken typ av närområde skolan ligger i. Den sociala strukturen spelar där en stor roll. Oavsett om skolan har få eller många elever från andra länder så finns det anledning att inkludera integrationsfrågan i arbetet. Om skolan är underrepresenterad av svenska elever är kärnan i internationaliseringsarbetet att invandrareleverna skall få träffa svenskar, menar vissa lärare i Skolverkets rapport (s. 8). Vilka områden skolan arbetar med inom internationaliseringens arena beror mycket på vilka områden personalen är intresserade av. Vissa områden har högre status. Frågor rörande invandrarelevornas villkor har inte lika hög status som att skapa internationella utbyten. Lärare och elever på gymnasieskolans yrkesförberedande program menar att internationella utbyten inom dessa program skulle höja ämnets status och elevernas självkänsla skulle öka (Skolverket, 1999, s. 10).

Många lärare ser det som deras plikt att fostra elever till människor med goda attityder och värderingar och flera menar att internationaliseringsarbetet är ett viktigt medel för att fostra eleverna (s. 8). Det är inte bara skolan och föräldrarna som ställer krav på att lärarna skall fostra eleverna till goda medborgare utan även den offentliga debatten. Till exempel står det i Skolverkets rapport (s. 8) om att under tiden deras projekt var igång debatterades det i medierna om att svenska ungdomar inte visste om förintelsen ägt rum eller inte. Detta kan ha uppmuntrat en del skolor att arbeta med olika teman och aktiviteter kring förintelsen. Skolan kan till exempel få skulden för att vissa elever mobbar andra elever eller att de blir nynazister.

Rektorn vi samtalat med och lärarna i Skolverkets rapport tar upp den förändrade lärarrollen som gjort att lärare ser sig mer som kuratorer och extraföräldrar för eleverna. Då blir arbetet med internationalisering mer konkret som att man inte ska slå eller kränka andra människor eller till exempel springa i korridorerna (s. 9).

På skolor med socialt stabila upptagningsområden definieras gruppklimat och personlig utveckling som internationalisering. Däremot socialt belastade skolor vill inte knyta det till internationalisering. Där menar man att det är ”vanligt folkvett som vi håller på med hela tiden” (Skolverket 1999, s. 9). Internationaliseringsarbetet kan också ses som ett sätt att skapa god sammanhållning, till exempel genom temaarbeten. Här kan man se internationalisering som ett samlingsnamn på åtgärder som ska ena skolan (1999). Ylva berättar att hon har egen erfarenhet av att temaarbeten kan vara ett sätt att föra samman de yngre eleverna med de äldre och på det viset skapa en tryggare miljö på skolan.

Ylva med de andra lärarna tar upp att omvärldens krav påverkar undervisningens innehåll. Samtidigt som världen blir större ställs det mer/andra krav på individen. Lärare vill ge eleverna resurser att komma in i en större arbetsmarknad och ge dem tillgång till fler utbildningsmöjligheter. Eleverna skall förstå världsomfattande strukturella samband vilket ska locka till engagemang och åsikter.

Miljön spelar en viss roll i internationaliseringen. Skolan menar att det krävs miljömedvetna elever för global överlevnad (Skolverket, 1999, s. 11).

Innan Lpo94 och Lpf94 skrevs *Svensk skola i världen* (SOU 1992:83) där bland annat internationaliseringen av ungdomsskolan tas upp. Där står det att ”skolan har en nyckelroll när det gäller att ge alla en grund för att leva i en alltmer internationaliserad värld” (s. 7).

Skolans värdegrund skall ligga som grund för allt arbete i skolan. Allt som sker och arbetas med i skolan skall vara överensstämmande med värdegrunden (Värdegrund och samhällsutveckling, C. Hedin & P. Lahdenperä, 2000).

I Lpo94 och Lpf94 står det följande;

- Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.
- Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.

I skolans uppdrag ligger det att ha ett internationellt perspektiv. Det är viktigt för att eleverna skall lära sig ”att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet” (Lärares handbok, 2004, s. 39-40). Eleverna måste förberedas för ”ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser” (s. 39-40). Det ligger också i skolans uppdrag att eleverna utvecklar förståelse för alla kulturer Sverige representerar.

I Lpf94 är skolans ansvar något större. Där betonas internationella kontakter, utbildningsutbyten och praktik i andra länder.

5. Resultat 1 – Skolors arbete med internationalisering

I detta kapitel tar vi upp hur skolor idag arbetar med internationalisering detta med fokus på metoder kring utbyten.

5.1 Vad är internationalisering?

I Skolverkets rapport, *Att möta det annorlunda* (1999) som handlar om olika skolors arbete med internationalisering kan man läsa att internationalisering har många olika innebörder. Att arbeta med internationalisering kan betyda att man arbetar över gränser. Då menar man inte bara över nationsgränser utan över en skolmiljös gränser, samhället man bor i, Norden och så vidare. Det kan också innebära att förankra skolans värdegrund hos eleverna. Att arbeta med internationalisering i skolan handlar bland annat om elevens personliga utveckling då man förmedlar skolans värdegrund. Man kan se internationalisering som ett *medel* för att uppnå personlig utveckling hos eleven. Internationaliseringsarbete kan också ses som ett medel för att skapa lugn och harmoni på skolan samt förmedling av alla människors lika värde. Man menar också att skolans internationaliseringsarbete ska bidra till tryggare elever och ökad insikt i sin egen kultur och hembygd (Skolverket, 1999, s. 6-11).

5.2 Internationalisering i styrdokument

Samtliga skolor skall enligt läroplanen idag arbeta med internationalisering;

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell

mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar (Lpo94).

I Lpo94 står också följande;

Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet (lpo94:6).

Detta tolkar vi som att det är viktigt att aktivt arbeta med internationalisering då eleverna växer upp i ett samhälle som kräver kunskap om att arbeta över gränser och lära av andras erfarenheter.

Enligt Lpo94 har rektorn på skolan ett ansvar för att skolan arbetar med internationalisering.

Rektorn har särskilt ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för skolans internationella kontakter utvecklas och att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser, som Sverige förbundit sig att beakta i utbildningen” (Lpo94:16).

Hur mycket tid skolorna lägger på internationaliseringsarbeten beror på var skolan är belägen, dess inriktning och organisation. Det är upp till skolorna att definiera internationalisering utifrån läroplanen och hur de skall arbeta med det, skolorna väljer själva arbetsmetoder (Skolverket, 1997, s. 7-8).

Vid våra samtal med personer från olika skolor runt om Göteborg lyftes skolornas olikheter fram. En av skolorna hade en majoritet av elever som tack vare sina föräldrar och närmiljön ständigt tänker på hur viktigt det är med internationalisering. Björn berättar att eleverna tidigt blir införstådda via sina föräldrar och sin närmiljö med att de bör resa/flytta utomlands för att öka sin förståelse och kunskap om andra länder och kulturer. Vi förde även samtal med bland annat Pernilla som arbetar på en skola där majoriteten av eleverna idag inte har rest utanför Norden. Hon menar att elevernas föräldrar inte förväntar sig att deras barn skall resa utomlands för att skaffa sig erfarenheter. Här menar Pernilla att skolorna har en viktig roll i att analysera behovet och utifrån det bestämma hur de skall arbeta med internationalisering. På detta sätt skapar de olika skolorna sig en möjlighet att uppnå sina de uppnåendemål om att eleverna skall utvecklat sin förståelse för andra kulturer (Lpo94, kap 2.2).

5.3 Hur arbetar skolorna med internationalisering?

Efter vår undersökning kan vi se att trots att skolorna själva planerar sitt internationaliseringsarbete skiljer sig de olika skolornas arbeten inte mycket ifrån varandra. Detta skriver även Skolverket om i rapportern *Ringar på vattnet - Internationalisering* ”Variationen mellan skolorna är dock inte så iögonfallande. De flesta skolor arbetar under liknande förutsättningar och har ofta likartade problem” (Skolverket, 1997, s. 7) Senare i rapporten kan man läsa att de flesta skolor arbetar med någon form av utbyte, ett utbyte som sker via personer eller artefakter (Skolverket, 1997, s. 12-13).

I rapporten kan man också läsa om att skolorna arbetar med internationalisering på olika sätt. De flesta arbetar oftast med konkreta aktiviteter när det gäller internationalisering i

undervisningen samt att många skolor arbetar med skolutbyten, lärarutbyten och/eller teman. Det är till exempel väldigt vanligt att skolor använder sig av utbyten inom språkämnen (Skolverket, 1997, s. 10, 12). Hur en skola väljer att arbeta styrs av dess behov och förutsättningar. Skolornas inriktning på projekt varierar utifrån intresse. Inriktningen kan till exempel vara näringsliv, kultur, miljö eller sport (Skolverket. 1999. s.14, 32).

Under våra samtal med skolor berättar en lärare att de för att uppnå målen i Lpo94 arbetar med eTwinning. eTwinning är en del av Europeiska Kommissionens program Comenius. eTwinning är ett verktyg för lärare som arbetar med internationalisering ifrån sin skola. Arbetet går ut på täta samarbeten över nationens gränser, samarbetena sker via datorn i form av mail, chatt, bild och videoinspelningar. Björn berättar att de i hans skola samarbetar med en skola i Tyskland inom språkundervisningen med goda resultat. Samarbetet ger eleverna motivation till att utvecklas inom undervisningen samt att det ökar elevernas medvetenhet om vikten om att kunna kommunicera på andra språk än sitt modersmål.

Det är ofta skolorna organiserar sitt arbete med internationalisering i form av temadagar eller temaveckor. De utspelas på hemmaplan med fokus på andra kulturer och länder. Temadagarna är ofta upplagda på ett interaktivt sätt vilket innebär att eleverna själva får prova på att laga mat, dansa samt klä sig som människor gör i andra kulturer och länder (Skolverket 1997 s. 14-17).

Skolorna kan arbeta med internationalisering på många olika nivåer. De kan till exempel föra diskussioner om varifrån bananer kommer och utifrån det söka sig vidare efter fakta om andra kulturer, länder och människor.

Oavsett hur skolor väljer att arbeta med internationalisering eller vilket ämne de arbetar med kretsar det kring värdegrunden. Internationaliseringsarbeten innebär att förankra aktiviteter och förhållningssätt i vardagen. I rapporten från skolverket *Ringar på vattnet, Internationalisering (1997)* kan man läsa

Då internationaliseringsarbetet på grundskolorna riktar fokus mot värderingar och attityder så präglar det inte bara hur aktiviteter utformas utan också hur de motiveras. Det betyder att skolans värdegrund dras in i de flesta av de aktiviteter som utförs i internationaliseringens namn. Man kan säga att värdegrunden är det ljus som de flesta aktiviteter tar plats och förklaras i (s. 10).

Projekten ökar medvetandet kring sin egen situation samt förståelsen och toleransen mot dem som verkar annorlunda och främmande, precis som det står i Lpo 94. I Lpo94 kan skolorna även läsa om att det är viktigt att eleverna ser värdet av kulturell mångfald. Eftersom rörligheten över nationsgränserna idag ökar drastiskt blir arbetet med internationalisering i skolorna viktigare och viktigare (Skolverket, 1997).

5.4 Arbeta med mångkulturalism

Det finns exempel på skolor som arbetar med internationalisering utifrån deras egen situation, detta innebär att skolor som har många nationaliteter representerade hos eleverna arbetar utifrån "hemmaplanen".

I skolor är det viktigt att lyfta fram fördelar med mångkulturalism, homogen- som mångkulturell skola (Lpo94:6) I mångkulturella skolor har lärarna möjlighet att ta hjälp från sina egna elever, deras föräldrar och eventuella släktingar för att undervisa om andra kulturer. En skola vi samtalade med berättade att de ofta bjuder in familj och släkt i samband med olika teman. Senast gjordes detta inom hemkunskapen där de en vecka hade temat Indisk mat. Detta

bidrar till större förståelse eleverna emellan och bidrar på så sätt även till en bättre skolmiljö.

Det är känt är att vissa skolor arbetar med elevutbyten, denna projektform kan se mycket olika ut beroende på de aktuella skolornas förutsättningar. Ett sätt att arbeta på är att klassen blir besökt av sin vänklass för att senare besöka dem i deras hemland (Handbok i skolutbyten, CIU).

5.5 Internationella utbyten

Det är en lång tradition och relativt vanligt att vissa skolor arbetar med någon form av utbyte med en skola i ett annat land. Skolan kan till exempel ta kontakt med en eller flera skolor i sin kommuns vänort eller utse ett land och på egen hand letar upp en skola att kontakta (Samtal med programkontoret 081120).

Utbytet kan ske på många sätt. En vanlig form av utbyte är t.ex. brevväxling under språkundervisningen eller att skolorna skickar tecknade bilder och fotografier till varandra. Dessa används sedan i bild- geografi- undervisningen med mera (Skolverket, 1997). Ett exempel på ett sådant arbete stötte en av oss på under vår VFU. En av skolans femteklasser skickade ett mjukdjur i form av en älg till en skola i Indien. Läraren för klassen ansåg att denna metod passade dem bra då skolan inte hade ekonomi till att organisera ett utbyte. Älgen blev som en tredje part inom arbetet med internationalisering och arbetet kretsade kring denne. Utbytet gick ut på att de indiska eleverna tog älgen med sig hem och dokumenterade detta genom text och fotografier. Detta skickades sedan till femte klassen i Sverige som sedan läste och översatte texterna i undervisningen.

En variant av internationaliseringsarbete som även utförs på vissa skolor är lärarutbyte. Detta innebär att eleverna blir besökta av en lärare (oftast från ett annat land) som tar över en viss del av skolans undervisning (Skolverket, 1997, s. 20).

5.5.1 Hur fungerar internationella utbyten

Det finns ingen manual/styrdokument att följa när det gäller att starta upp ett internationellt samarbete däremot finns det många vägar att gå. Vissa skolor väljer att utifrån deras befintliga kunskap starta ett utbyte för att sedan lära sig mer och mer om hur det fungerar och hur man kan dra nytta av det. Det finns organisationer som t.ex. Comenius (Internationella programkontoret) och EU där skolor kan hitta ett projekt som passar in i deras verksamhet. Där kan de finna etablerade projekt i skolor eller organisationer som önskar vidare samarbete. Fördelarna med att vara med i ett projekt kan vara att stabiliteten och kontinuiteten blir större i projektet eftersom det redan finns etablerade kontakter och inarbetade samarbeten (Comenius). Projekt som startas upp på frihand av lärare är starka tills läraren slutar eller byter klass. Denna form av projekt är därför mer sårbara än projekt som grundas i större organisationer (Skolverket, 1997, s. 5-20).

Oavsett hur skolorna går tillväga är det viktigt att elever och lärare har ett syfte med projektet. Utan ett medvetet syfte blir det svårt för elever och personer som arbetar i projektet att utvecklas. Syftet kan exempelvis väldigt allmänt hållet som att lära sig mer om hur det är att vara tonåring i det aktuella landet. Det kan även vara ett mer specifikt syfte som att ta reda på hur de arbetar med en specifik miljöfråga. Med ett genomarbetat syfte befastes projektet lättare samt minskar risken med att projektet endast blir en angelägenhet för lärarna (Skolverket 1997, kap 3).

När skolorna arbetar i projektform kan det finnas en svårighet med att få in internationaliseringsarbetet som ett naturligt inslag i undervisningen. Arbetet kräver noggrann

och långsiktig planering vilket ofta även medför merarbete. Ett sätt att lyckas med att integrera internationaliseringsarbetet är till exempel att ständigt utbyta kunskap och erfarenheter med sin värdklass. Skolorna kan till exempel arbeta med varandras traditioner så som jul, nyår, påsk och så vidare. På detta sätt blir kontakten ständigt flytande och omväxlande och den blir lättare att väva in i den vanliga lektionstiden (Skolverket 1997).

5.6 Vänorter

En del skolor, kommuner, och organisationer har valt att inleda ett samarbete med en så kallad vänort. Vänortsrörelsen har sitt ursprung från Finlandshjälpen under andra världskriget och Sverige har idag cirka 900 vänorter över världen. Rörelsen är ursprungligen ett nordiskt kulturutbyte nu är motivet i många fall att knyta tätare ekonomiska kontakter (Nationalencyklopedin <http://ne.se/artikel/346888>). Göteborgs kommun har sedan 1946 Bergen, Åbo och Århus som vänorter. Deras samarbetsområden är välfärd, kultur, skol- och ungdomsutbyte, sport, fritid och näringsliv (rapporten Riktlinjer för internationellt samarbete, Göteborgs kommun, s. 5).

5.7 Finansieringsstöd

Enligt Skollagen har inte skolorna tillåtelse att finansiera skolresor och projekt via pengainsamlingar från eleverna med motivering att skolan skall vara kostnadsfri. För vissa skolor kan det därför vara svårt att finna ekonomi för att genomföra projekt. Det finns dock flera organisationer och företag som arbetar med att främja internationaliseringsarbeten i skolorna. De största av dessa är Internationella programkontoret samt CIU – Centrum för Internationellt Ungdomsutbyte. Hos dessa företag/organisationer kan skolor söka medel för att stödja deras internationaliseringsarbete. Internationella programkontoret är en statlig myndighet under Utbildningsdepartementet. De stödjer universitet, skolor och organisationer i deras internationella arbete. Internationella programkontoret delar årligen ut cirka 200 miljoner kronor (2006) i olika program finansierade av bland annat statligt medel via SIDA samt EU. CIU: s organisation får det största stödet från SIDA men även stöd av Forum Syd, Allmänna arvsfonden samt intäkter från kursavgifter och bokförsäljning (http://www.ciu.se/om_ciu/sida-finansiering_574/).

5.8 Sammanfattning

I vår litteraturstudie har vi bland annat funnit att internationalisering inte bara innebär att arbeta över gränser utan också hur man förmedlar skolans värdegrund till eleverna. Det handlar om fostran, kunskapsbildning och personlig utveckling. Hur en skola väljer att arbeta med internationalisering styrs av dess behov och förutsättningar samt i vilken social miljö skolan ligger i. Internationaliseringsarbeten kan därför se olika ut. De kan exempelvis ske genom elev- och lärarutbyten, brevväxling eller temaarbeten. Oavsett hur skolor väljer att arbeta med internationalisering är kärnan i arbetet alltid skolans värdegrund.

6. Resultat 2 - Elevperspektiv på ett internationellt utbytesprogram

Här nedan kommer vi att beskriva hur skolan i Göteborg som vi tittat närmare på genomförde sitt utbytesprojekt. Vi kommer därefter att presentera resultatet av våra elevintervjuer med fokus på elevernas erfarenheter av projektet.

6.1 En skolas genomförande av ett utbytesprogram för elever

2006 tog en skola i Göteborg initiativet att starta upp ett elevutbyte och har sedan dess slutfört två olika utbytesprojekt. Skolan använde sig inte utav tidigare litteratur, forskning eller någon persons tidigare erfarenheter kring skolutbyten, de ville istället själva finna deras eget arbetsätt successivt.

Det första projektet genomfördes med ett mycket litet elevantal (två elever) som en provomgång. Eleverna besökte Kina under en vecka och två studenter från Kina besökte skolan i Göteborg under lika lång tid. Under detta projekt prövade sig skolan fram för att utveckla samarbetet. När det första utbytet med litet elevantal var avslutat hade skolan skaffat sig tillräckligt med kunskap och erfarenhet om utbytesprocessen för att öka elevantalet betydligt. I nästa projekt deltog tio elever ifrån vardera land samt att flera lärare var även involverade. Totalt var det närmare tjugofem personer som medverkade i utbytesprojektets kärna.

Projektet startades upp av skolan i Göteborg därför att de önskade att öka sin internationella koppling. Skolan vill erbjuda eleverna en chans till erfarenhet av utlandsvistelse och kunskaper inom ämnet interkulturell kommunikation som även är en kurs (de flesta eleverna som reste hade gått denna kurs).

Arbetet började med att hitta en lämplig skola för samarbete, vilket tog tid. Diskussion fördes mellan lärare på skolan, personer med kunskaper om Kina samt med konsulatet. Skolan i Göteborg önskade ett utbytesprogram där de svenska eleverna skulle få möjlighet att besöka en skola i Shanghai och de kinesiska eleverna skulle besöka deras skola i Göteborg. Efter diskussioner med bland annat konsulatet insåg skolan i Göteborg snart att för att kunna utföra elevutbytet behövde skolan leta efter en skola med god ekonomi samt där eleverna lever med en större ekonomisk rörlighet än medelklassen i Kina. De förstod att risken med att starta upp ett samarbete med några vars skola och elever har en begränsad ekonomi var att utbytet endast blir ett envägsutbyte, det vill säga att det bara blir en grupp som besöker den andra. En medelklassfamilj i Kina har inte vanligtvis någon ekonomisk möjlighet att skicka iväg sitt barn på en resa i ett utomlandsutbyte.

Konsulatet hjälpte skolan att ta fram skolor de kunde kontakta. Skolan formulerade ett brev där de beskrev hur och varför de önskade att starta upp ett samarbete med Kina. Flera skolor kontaktades men alla svarade inte. Till slut fann de en skola några mil utanför Shanghai som var positiva till utbytet och en kontakt upprättades med dem i form av mail och telefonsamtal. Skolorna startade sedan på var sitt håll med en urvalsprocess för att välja de elever som skulle medverka i utbytet. Skolorna valde att genomföra en provomgång av utbytet med endast två elever.

Inför det aktuella utbytet i vår undersökning startade skolan i Göteborg urvalsprocessen med ett informationsmöte med gymnasieskolans elever. Där informerades eleverna om det planerade utbytet och fick en presentation av skolan i Shanghai. Endast elever ur programmets första och andra år kunde ansöka. Detta beslutades tidigare av skolan då de inte ville att utbytet skulle få en karaktär av skolavslutning och att eleverna skulle ges möjlighet att utnyttja utbytets erfarenheter inom skolans undervisning.

De många elever som blev intresserade av att medverka blev ombedda att skriva en ansökan om varför just de ville medverka i utbytet med Shanghai. Cirka sextio elever skickade in

ansökningar vilka behandlades av ett flertal ur skolans lärarkår. Personalen läste igenom ansökningarna och kontaktade sedan de elever som gått vidare för att intervjua dem. I intervjuerna ville skolan ta reda på elevens engagemang och tankar kring utbytet. Eleverna fick frågor om vad de förväntade sig av resan och varför just de ville medverka. De fick även frågor kring vad de hoppades tillföra den resande gruppen samt frågor om deras tankar kring att bli värd på hemmaplan för en student från Kina. Skolan hade förutom frågorna några krav på eleverna. Elevernas skolsituation skulle vara så pass god att eleven "skulle ha råd" att missa en veckas skolundervisning, eleven skulle med andra ord inte ligga efter i sin undervisning. Eleven skulle även anses vara en god ambassadör för skolan och Sverige, elevens allmänna uppförande blev därmed bedömt. Detta då skolan inte ville ta risken att elever skulle missköta sig under utbytesprojektet och ha värdiga representanter för skolan. Från ett urval av cirka sextio elever valde skolan ut tjugo till intervju och till slut tio elever för medverkan i utbytesprojektet.

Efter att utbytena avslutats fortsatte de deltagande eleverna i skolans vanliga undervisning vilket upptar mycket av elevernas tid. Detta bidrog till att skolans utvärdering av utbytena åsidosattes något. Först i december, sex månader efter utbytet, delades en utvärderingsblankett ut till de deltagande eleverna och deras föräldrar. Skolan hade då skapat en enkät om 3-4 sidor med frågor riktade till föräldrar och elever. Skolan önskade utvärdering även från föräldrarna då deras medverkan är viktig under den period eleverna från Kina besöker Göteborg. I skrivande stund har en sammanfattning av denna utvärdering inte gjorts, den planeras att genomföras först i slutet av januari 2009. Men redan nu berättar skolan att de märkt positiva konsekvenser av utbytena. De upplever bland annat att intresset för deras skola har ökat väsentligt vid händelser så som gymnasiemässan i Göteborg. Skolpersonalen upplever att det går ett sus genom publiken när de berättar om sina utbyten med Shanghai. Skolans personal upplever även att det nu går lättare att ansöka och motivera ekonomiskt stöd till liknande projekt. Skolan startar till exempel upp ett nytt projekt med Senegal 2009 vilket förklaras som en "spinn off" effekt av Shanghaiutbytet. Även skolan i Kina har positiva erfarenheter och önskar att fortsätta samarbetet, deras skolledning kommer därför att besöka skolan i Göteborg våren 2009.

6.2 Resultat av elevintervjuerna

Under kodningsprocessen fann vi flera olika återkommande utsagor vilket skapade nya underteman så som förväntningar, reflektion, kunskapsbildning samt elevens personliga utveckling.

6.2.1 Elevernas tankar kring skolans urvalsprocess

Eleverna är osäkra på varför just de fick chansen att delta i utbytet med skolan i Shanghai. Vissa tror att det berodde på en välformulerad ansökan samtidigt som vissa tror det var en kombination av en välformulerad ansökan och att de är ambitiösa elever. Under intervjuerna de kallades till av skolan tog eleverna chansen att ytterligare förstärka deras tankar och visioner de nämnde i ansökningarna. Eleverna gjorde så gott de kunde för att göra ett gott intryck.

Sofia menar att hon kan ha fått förtur eftersom hon varit bosatt i Malaysia i fem år och därför kunde vara en bra ambassadör för sin skola. Hon säger också att hon och ett par skolkamrater tänkt skriva ett arbete om Kina och att resan skulle ge dem erfarenheter som de kunde

använda i arbetet. Vidare menar hon att hon på det sättet ger något tillbaka till sin skola.

En originell ansökan med fokus på att lära känna en kinesisk student säger Linda kan ha bidragit till att hon fick möjligheten att delta i utbytet.

6.2.2 Förväntningar

Elevernas förväntningar inför resan skiftade till en viss grad men gemensamt för alla var att de var mycket positiva till att åka till Shanghai. Några av dem hade stora förväntningar på att se hur det vardagliga livet ser ut för en kinesisk familj.

Jag tyckte att det skulle bli väldigt intressant eftersom man just fick bo hemma hos en kinesisk familj, för det är inte så ofta man får tillfället om man bara åker till Kina som turist. Så jag förväntade mig att se hur de levde, dagliga livet liksom. Hur det var i skolan. Så jag hade ungefär samma förväntningar som det jag fick se sen (Anton).

Det fanns även elever som menade att de inte hade några särskilda förväntningar. Deras positiva inställning gjorde att de var öppna och såg resan som ett äventyr. Deras önskan var att få uppleva så mycket som möjligt inom mat, kultur, skola, nöjen med mera.

Jag förväntade mig inte så jättemycket utan jag ville bara se liksom en ny kultur och att se hur det var och leva i en annan del av världen (Fia).

Flera av eleverna var mycket intresserade av det kinesiska skolsystemet. De hade fått information om att skolan skulle vara strängare och mer disciplinerad än Sverige. Detta väckte deras nyfikenhet och intresse. En av eleverna, Linda, menade att det hon såg fram emot mest på resan var just att få ta del av det kinesiska skolsystemet.

6.2.3 Förarbetet

Eleverna berättade att skolan genomförde ett visst förarbete tillsammans med dem som skulle med på resan. De träffades en timma i veckan vid fem till sex olika tillfällen. Under denna tid läste de om staden Shanghai, Kinas kultur samt de tränade in några av de vanligaste fraserna på Mandarin. I förarbetet ingick även att eleverna blev tilldelade sina värdelever och deras kontaktuppgifter. Eleverna fick sedan tid till att knyta kontakter via mail med sin värdelev. Eleverna var mycket positiva till att skolan genomförde ett förarbete tillsammans med dem. Några av eleverna önskade att förarbetet skulle vara mer omfattande och djupgående. Flera av eleverna tyckte dock att förarbetet hade en mindre roll inför deras resa. De tycker inte att skolan behöver utöka sitt förarbete inför kommande utbytesprojekt.

Jag tycker att det var väldigt bra att ha det, framför allt att kulturerna skiljer sig så pass mycket så det var ju bra att veta vad som gällde. Vi fick också reda på att det var en speciell klädkod man var tvungen att ha på skolan och att, alltså vi i Sverige kan ju säga att vi inte gillar maten till exempel men om man kommer till en ny familj så måste man ju tänka på det där att smaka på maten. Du kanske inte gillar den, men säg att den var god i alla fall (Lisa).

Jag tyckte att det var rätt bra faktiskt, man hann skicka en fem sex mail något sånt, fram och tillbaka så man kunde utbyta lite intressen och sådant, lära känna varandra lite bättre (Anton).

6.2.4 Reflektioner om vistelsen i Kina

Vad som är gemensamt för samtliga elever är att de alla reflekterar över maten värdfamiljen serverade dem. Måltiderna med familjerna har givit eleverna starka minnen och upplevelser ifrån resan.

Jag kommer ihåg första eller andra kvällen så fick jag, de har ju skålar som man får ta själv och det jag fick var en skål med räkor i alkohol. Dom var levande så man skulle äta dom, de rörde sig inte så mycket längre för dom hade lagt dom i alkohol för att droga dom så att man skulle kunna äta dom (Anton).

Jag lärde mig att äta med pinnar och jag lärde mig att svälja och se glad ut trots att maten inte är god. Man får ju offra sig, varm sojamjolk på morgonen är ju inte min stora grej och sådär (Lisa).

Något som många elever reflekterade över var stadens klimat och skepnad. Flera av dem minns staden som stor, smutsig, gammal men samtidigt mycket mer modern och ”hightech” än Göteborg och andra städer de besökt. Känslan av att mötas av en gata full med neonljus har skapat minnen lika starka som att se människorna steka sin mat på gatan.

Eleverna reflekterar över att det är stora skillnader mellan den svenska och kinesiska familjen och politiken.

Det var väldigt intressant väldigt lärorikt så att ja just som jag sa att få se Kina från perspektivet från en familj som bor där, som är där varje dag, som är deras vardagsliv och så. Man lär sig hur dom fungerar, dom fungerar på ett lite annat sätt och så (Anton).

Men jag känner också det där med kulturen att vi är en demokrati och det är jag väldigt stolt över. Jag menar dom är nästan hjärntvättade där borta dom vet inget bättre och på ett sätt kan jag tycka synd om dom på det sättet. Där familjen, dom värderar familjen på ett helt annat sätt och det fick jag ju helt dåligt samvete av, jag menar att jag har ju en lillasyster och dom får inte ens ha syskon och då känner jag så där, Herregud! (Lisa).

Under resan upplevde eleverna vissa svårigheter i att kommunicera och umgås med familjerna. Då inte alla kunde prata engelska krävdes det att eleverna på andra sätt fick lära sig att kommunicera som till exempel att teckna i luften för att göra sig förstådd.

Men släktingarna kunde nästan ingen engelska alls, och det blev ju lite jobbigt och sitta och försöka prata med några som inte förstår vad man säger (skratt) det blev lite förvirringar (Linda).

Linda har starka reflektioner över det svenska och det kinesiska skolsystemet. Hon jämför och säger att det finns både ”gott och ont” i båda systemen. Flera av eleverna blev varse den disciplin och ordning som fanns i den kinesiska skolan. De var förvånade av hur tyst och lugnt det kunde vara trots att de är ungefär dubbelt så många i varje klass jämfört med sina egna klasser i Sverige.

Fia lyfter fram sina upplevelser av hur mycket tid de kinesiska eleverna lägger ner på skolan. Hon upplever det som att skolan är hela deras liv då deras vardagar från morgon till kväll består av skola och skolarbete. Efter att ha fått uppleva den intensiva kinesiska skolan uppskattar Lisa uppskattar den svenska skolan betydligt mer sen hon kom hem från Kina.

Hennes synsätt på vad som är tufft i skolan har förändrats. Hon tänker ofta tillbaka på hur mycket tid de kinesiska eleverna lägger på skolan, vilket motiverar henne i hennes skolarbete.

Samtliga elever tar upp samhällsskillnaden mellan det svenska och det kinesiska samhället. De upplevde det kinesiska samhället och det kinesiska skolsystemet som striktare och mer kontrollerat. De har flera konkreta exempel på den strikta och disciplinerade uppfostran som de tror har format de kinesiska eleverna. Besöket i Shanghai skedde precis efter en stor jordbävning och Anton berättar att den kinesiska skolan skulle genomföra en pengainsamling. Alla elever på skolan ställde upp sig på skolgården. Anton beskrev det som ett hav av människor som var klädda likadant och såg ut som kopior av varandra. De cirka 3000 eleverna gick led efter led och lade pengar i två olika behållare. Proceduren var över på en kvart och Anton menade att det såg väldigt disciplinerat och inövat ut. Han reflekterade över hur lång tid det hade tagit om samma sak skulle genomförts på sin egen skola, ett par dagar menade han. Anton diskuterar ingående om fler händelser i Kina som han anser inte skulle ske i Sverige. Till exempel berättar han om en gång de åkte buss. Det var så trångt i bussen att de inte nådde fram till biljettkassan som var placerad mitt i bussen. De fick skicka pengarna med andra okända resenärer. Biljetterna med växel kom sedan samma väg tillbaka till dem. Detta menar Anton inte skulle vara möjligt i Göteborg. Någon skulle ta pengarna och springa. Anton är en av de elever som uttrycker en känsla av att inte passa in eller förstå det kinesiska samhället och sättet att tänka. Han menar att de fungerar på ett helt annat sätt än vad svenskar gör. Dessa åsikter och upplevelser delar han med flera av eleverna.

6.2.5 Efter resan – att vara värd för en kinesisk elev

Resan har gjort eleverna uppmärksamma på sin egen kultur. Tiden då en värdelev bodde hemma hos dem i Göteborg fick dem att tänka efter på hur deras egen kultur fungerar. De flesta elever upplevde det mycket positivt och spännande att vara värd åt en elev. Eleverna visade dem runt och de fick delta i deras vanliga aktiviteter så som fotbollsträning med mera. En av eleverna påpekade dock svårigheterna med att ha någon främmande boende hemma hos sig.

Åh, vad roligt att åka till Kina men det innebär faktiskt också att en kinesisk student kommer hem till mig. Och det var väl jobbigare än jag trodde för det var ju, jag tänkte ja men det är väl lugnt, hon skulle vara hemma hos mig och sådär. Det var väl kul liksom (Sara).

Vidare sade samma elev

Dom vet ju ingenting om Göteborg, då blir det ju man själv som får presentera och komma med idéer och så hela tiden.

Trots att en del elever upplevde att det var ansträngande att vara värd för en student från en annan kultur var alla överens om att skillnaderna dem emellan inte var så stora och att de var alla ungdomar med liknande intressen vilket var en god erfarenhet. Några av eleverna har fortfarande en tät kontakt med sin värdelev och värdesätter den nyfunna vänskapen stort.

6.2.6 Elevernas personliga utveckling

Resan har inneburit att eleverna känner sig säkrare och öppnare för möten med andra kulturer och människor. Mötet med samhället, skolan och familjerna i Kina har vidgat deras referensramar och de ser nu på landet på med nya och öppnare ögon. Flera elever vill resa

tillbaka och några kan till och med tänka sig att bosätta sig i Kina. Resan till Kina har även bidragit till att eleverna planerar att genomföra sina universitetsstudier utomlands.

Att flytta in hos en okänd familj var en stor utmaning som stärkt elevernas självkänsla. Familjevistelsen har gjort dem starkare som personer och de ser nu många fördelar med att resa på detta sätt jämfört med traditionell turistresa. En av eleverna säger att hon efter utbytet blivit mindre blyg och mer utåtriktad. Hon menar att hon efter resan har lättare att ta kontakt med nya människor. Felix säger att för att få en riktig upplevelse av ett lands kultur är det bästa sättet att bo hos en familj i landet. Att åka som ”vanlig” turist ger inte den möjligheten menar han.

6.2.7 Elevernas syn på internationella utbyten efter resan

Anton hade redan från början en positiv inställning till utbyten då han tidigare varit på språkresa. Han tycker det är viktigt att vid en resa träffa människor som bor i landet, eftersom det är då man kan lära sig deras kultur och bli observant på skillnaderna mot vår kultur. Efter utbytet i Shanghai har denna inställning stärkts ytterligare. Han anser att det är väldigt bra med utbyten då man bara tjänar på dem och att det inte finns något att förlora.

Sara anser att alla skolor bör genomföra utbyten och att alla elever bör få chansen att medverka. Hon säger att hennes skolas mål är att kunna låta alla elever delta i ett utbyte med ett annat land eftersom det innebär att man får insikt i andra länders kulturer och skolsystem.

Samtliga elever är oerhört positiva till utbyten och internationella kontakter. De anser att utbyten gör det lättare att förstå världen som den är och vikten av internationella relationer för sin egen och samhällets utveckling.

6.3 Sammanfattning

Utbytet med Shanghai har haft en stor påverkan på de deltagande eleverna. Samtliga elever har tagit med sig minnen för livet vad det gäller kultur, familjeliv, mat, skola och nöjen. De flesta av eleverna upplever även att de fått en vän för livet som de trots distansen mellan dem fortfarande håller tät kontakt med.

Många elever reflekterade under resan över hur deras egen skola och livssituation såg ut. De flesta elever kände tacksamhet över det svenska samhället samtidigt som några ansåg att det kunde behövas lite hårdare disciplin och mer struktur. Efter att flera elever jämfört sin egen kunskapsnivå inom bland annat matematik ökades deras medvetenhet om att skolornas krav på kunskap skiljer sig avsevärt. Borde svenska skolan höja kraven och öka takten för att hinna med den globala kunskapsutvecklingen?

Eleverna tycker det har varit en ansträngande men samtidigt en god erfarenhet att vara värd på hemmaplan för en utländsk elev och utbytet har gjort eleverna mer uppmärksamma på sin egen kultur och livsstil. Värdskapet har fått dem att fundera över hur de skulle presentera sig själv och sin hemstad Göteborg på bästa möjliga sätt.

Efter att utbytets två moment avslutats, det på hemmaplan och det i Shanghai, har de medverkande eleverna kunnat jämföra de olika skolornas planering och organisering kring utbytet. De har fått erfarenhet av att kritiskt granska sitt eget arbete och utvärdera sin egen och

skolans insatts.

7. Diskussion

I vår diskussion vill vi utifrån litteraturstudier, samtal, intervjuer samt resultat lyfta fram tankar som växt kring skolors motiv och sätt att arbeta med internationalisering. Vi kommer även att lägga fokus på finansiering och värdegrunden. Vi reflekterar även över elevernas erfarenheter av utbytet med koppling till värdegrunden.

7.1 Diskussion utifrån resultat

För oss innebar internationalisering i skolan att man samarbetar och utbyter kunskap över nationsgränser. Efter våra litteraturstudier och samtal med skolpersonal på olika skolor har vi förstått att begreppet internationalisering betyder mer än så. Vissa menar att det handlar om att arbeta över nationsgränser, andra menar att internationalisering innebär att förmedla skolans värdegrund till eleverna. Inom internationaliseringens agenda ligger det att fostra elever till goda medmänniskor som accepterar andra människors kulturer och värderingar. Vi anser att det är väldigt viktigt att möta andra länder för att bli medveten om och öka förståelsen av andra kulturer och samhällen. Vår uppfattning är att det inte är tillräckligt att läsa om en annan kultur ifrån skolbänken. För att få insikt och förståelse för andra kulturer menar vi att man måste möta det okända på flera olika sätt för att ta det till sig. Att möta det okända behöver nödvändigtvis inte betyda en resa över landets gränser utan kan istället vara ett besök på museum, chans att prova på afrikansk dans under gymnastiken eller brevväxling med människor som lever i andra kulturer. Vi har själva erfarenheter från utbyten och resor och med tanke på hur stor vikt det läggs på internationalisering i undervisningen i läroplanen förväntade vi oss att under vår studie finna mycket mer material och studier kring skolors internationaliseringsarbeten. Vi trodde att skolorna skulle lägga mer vikt på internationella kontakter inom utbildning, inte minst på grund av samhällets allt mer internationaliserade utveckling. Vi antog att lärarna arbetade aktivt med att förbereda sina elever inför den globala arbetsmarknaden som erbjuds idag. Eftersom ett par av de lärare vi samtalat med är lärare i grundskolans tidigare åldrar har vi å andra sidan förståelse för att deras internationaliseringsarbeten riktas på andra områden än en global arbetsmarknad.

Vi anser att metoderna som används i skolan idag är bra men vi ser ändå ett behov av utveckling för att hänga med i den internationaliseringsutveckling som sker i samhället. Med detta syftar vi på dagens arbetsmarknad och företagens globalisering. Att ha en bred internationaliseringsvinkel i undervisningen kan göra det lättare att motivera elever att ta till sig kunskap. Vi menar att skolors utbytesprojekt borde utökas för att ge fler elever möjlighet att delta. Genom vårt resultat har vi fått uppfattningen att många projekt är begränsade på grund av svårigheter att finansiera dem. Hade det varit så att skollagen inte förbjöd privat finansiering av skolresor tror vi att utbytesprojekten skulle öka väsentligt. Med detta menar vi inte att skolan borde privatiseras mer än den redan är utan att staten ska öka sitt ekonomiska stöd till de kommunala skolorna. Vi anser att skolan ska ha möjlighet att stå för en del av finansieringen så att fler elever har råd att delta i utbyten som kan vara en ekonomisk belastning för vissa familjer. Alla de elever vi intervjuat är mycket positiva till utbyten och en av dem säger klart och tydligt att han tycker att skolan ska fortsätta med utbyten eftersom ”man tjänar bara på dem, det finns ingenting att förlora på det, utan det är bara bra”. (Anton)

Med tanke på hur stor vikt värdegrunden och samhället lägger på att ungdomar ska förstå ”globala strukturella samband” och den globala arbetsmarknaden, anser vi att mer resurser borde läggas på internationella utbyten. Dessa utbyten handlar om mycket mer än att besöka ett annat land. Å andra sidan som vi tidigare nämnt i vår diskussion med hänvisning till våra resultat, behöver ju inte internationaliseringsprojekt handla om utbyten. Internationaliseringsprojekt kan även genomföras på hemmaplan.

I resultatet kan man tydligt se att eleverna genom utbytet har blivit mer medvetna om sin egen kultur och livsstil. Ihop med att eleverna har lärt sig mer om Kina har de ökat sin kunskap om dagens samhällstruktur i båda länderna. Detta tror vi har att göra med en ökad kunskap i att kritiskt kunna granska egna värderingar och sin egen världsbild. I värdegrunden står det att skolan skall hjälpa eleverna att stärka sin kulturella identitet. Med hänsyn till vårt resultat samt vad som står skrivet i värdegrunden anser vi att elevutbyten i alla former är positivt och utvecklande för både elev och skola.

Men vilka elever är det som får möjlighet att delta i ett utbytesprojekt? Är det de som har råd att betala själva eller är det de ambitiösa och duktiga eleverna som är bra ambassadörer för sin skola? I resultatet av vår intervjuundersökning visas tydligt att de flesta elever tror att de fick chansen att åka på grund av sitt engagemang i skolan och att de är lite ambitiösare än andra elever. Är det verkligen denna typ av elever som behöver delta i utbytesprojekt? I skolans värdegrund framgår att internationaliseringen bland annat handlar om elevernas personliga utveckling och mognad. Ett par av de elever som deltagit i vår studie har antingen bott utomlands några år eller rest mycket. Är det verkligen dessa elever som har störst behov av att få delta? Borde inte de elever som behöver utvecklas och mogna och som kanske inte annars har möjligheten att resa få delta i utbytesprojekt? Vi får ibland känslan av att de ambitiösa och duktiga eleverna belönas genom att få delta i utbytesprojekt. Vi tror att skolor väljer ut elever de känner att de kan lita på och som inte ”ställer till det” när de är iväg på utbyten. Visst kan vi förstå detta ur skolans perspektiv men samtidigt förs tankarna till syftet med internationalisering ur värdegrunden och läroplanens perspektiv.

7.1 Relevans till läraryrket

Skolans värdegrund ska ligga till grund för allt arbete i skolan. Med det menar vi att allt som sker och arbetas med i skolan ska vara förenligt med värdegrunden. Det står tydligt i värdegrunden att skolan måste följa vårt alltmer internationaliserade samhälle. Det är rektors ansvar att arbetet i skolan går hand i hand med värdegrunden och därmed arbetar med internationalisering i undervisningen.

Med detta som grund hävdar vi att vårt arbete har en stor relevans till undervisning i skolan och vår egen framtida roll som lärare.

7.2 Vidare forskning

Som vi tagit upp i diskussionen anser vi att fler elever borde få möjligheten att delta i utbytesprojekt. Vi menar att det borde utföras fler och utförligare undersökningar på vad utbyten kan ge skolan och framförallt eleverna. Det positiva ett utbyte ger eleverna kommer tillbaka till skolan. Ett av målen med internationaliseringsarbete i skolan är ju enligt skolpersonal och värdegrunden att eleverna ska utvecklas till goda medmänniskor med goda

attityder, vilket kan leda till ett mer harmoniskt klimat på skolan.

Med den kunskap vi har skaffat oss genom vårt arbete med denna uppsats vill vi ge förslag om vidare forskning med teman som till exempel hur skolor arbetar med internationalisering i undervisningen, skolors perspektiv på internationalisering samt elevers perspektiv. Vi ser också att man kan utveckla och bredda vår undersökning genom att bland annat kontakta skolan i Shanghai för att se utbytet ur deras perspektiv.

8. Referenslista

Litteratur

Alstadt, Ann-Charlott, Björkegren, Kristina & Enström, Bo Skolverket (1999). *Skola i utveckling - Att möta det annorlunda: en rapport om 22 skolors arbete med internationalisering*. Stockholm: Statens skolverk.

Andersson, Persson & Thavenius (1999). *Skolan och de kulturella förändringarna*. Lund: Studentlitteratur AB

Dalen, Monica (2007). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups.

Hedin, Christer & Lahdenperä, Pirjo (2000). *Värdegrund och samhällsutveckling - Rapport från utbildningsdepartementets Värdegrundsprojekt*. Stockholm: Regeringskansliet.

Riktlinjer för internationellt samarbete, Göteborgs kommun, s. 5

Skolverket (1997). *Ringar på vattnet – Internationalisering*.

Skolverket (2002). *Upplev och utforska – om internationella utbyten i skolan*. Stockholm: Liber

Statens offentliga utredningar, SOU 1948:27. *1946 års Skolkommissions betänkande, med förslag till riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling*. Stockholm: Ecklesiastikdepartementet.

Statens offentliga utredningar, SOU 1992:93. *Svensk skola i världen: Betänkande av internationaliseringsutredningen*. Stockholm: Allmänna förlaget.

Yebio, Breraket (1992) *Internationaliseringsmotivet förr och nu: The motives for internationalization past and present*. Malmö: Institutionen för pedagogik och specialmetodik, Lärarhögskolan.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

CIU (Centrum för internationellt ungdomsutbyte) (2008) *Handbok i skolutbyte*. Stockholm: CIU

Läraryrket (2007) *Lärarens handbok - skollag, läroplaner, yrkesetiska principer, FN:s barnkonvention*.

Styrdokument

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 & Lpf 94*. Stockholm: Fritzes.

Läroplan för grundskolan (1962). Stockholm: Skolöverstyrelsen

Läroplan för grundskolan. (1980). Allmän del. Stockholm: SÖ/Liber

Elektroniska källor

www.cmr.nu, 2008-12-15

www.ne.se, 2008-12-16

www.ciu.se/om_ciu/sida-finansiering_574/, 2008-12-08

www.vr.se, 2008-12-02

PDF: Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig s. 16

Muntliga källor

Intervju med Anton, 2008-11-26

Intervju med Linda, 2008-11-26

Intervju med Lisa, 2008-11-26

Intervju med Sara, 2008-11-26

Intervju med Fia, 2008-11-27

Intervju med Fredrik, 2008-11-27

Inspelningar finns hos författarna

Samtal med Ylva, 2008-12-02

Samtal med Åse, 2008-12-02

Samtal med Björn, 2008-12-01

Samtal med Pernilla, 2008-12- 01

Samtal med Programkontoret 2008-11-20

Databaser för information och partnersökning

<http://partbase.eupro.se>

www.etwinning.net

www.globalgateway.org

<http://kontakt.nordskol.org>

www.aede.eu

www.eun.org

www.iecc.org

Vid intervjuens start kommer vi att presentera vår bakgrund och varför vi vill göra den här intervjun. Intervjun kommer gå till så att en av oss två är intervjuledare och den andra lyssnar och antecknar. Intervjuerna kommer att spelas in med en diktafon och sedan skrivas ut för vidare bearbetning. För att skapa en god atmosfär och trygghet kommer vi att bjuda på någonting att dricka. Planerad intervjutid ca 40 minuter.

Följande frågor kommer att ställas till tio elever som nu läser sista året på gymnasiet, samtliga deltog i ett utbytesprogram med en skola i Shanghai våren 2008.

Inför resan:

Varför tror du att just blev utvald till detta utbytesprojekt?

Varför valde du att delta i utbytet med Shanghai?

Vad förväntade du dig att få ut av utbytet?

Vad tycker du om förarbetet inför resan? (tillräcklig kontakt med studenterna, skulle du önska mer tid för detta, Borde ansökan skett tidigare?)

Hur såg du på internationaliseringsarbeten/internationella utbyten innan du åkte?

På resan:

Vad var det första du reflekterade över på resan?

Vad tyckte du om upplägget, hur upplevde du organiseringen av programmet under resan?

Efter resan:

Vad fick du ut av utbytet? (Vad lärde du dig? Kultur, familj, var det som förväntat?)

Vilka är dina starkaste minnen/erfarenheter/reflektioner från resan?

På vilket/vilka sätt har utbytet påverkat dig som människa? (Har utbytet förändrat dig som person samt dina framtidsplaner?)

Tycker du att din skola ska fortsätta med internationella utbyten? Varför/varför inte? Motivera

Nedan frågor kommer att ställas till lärare som deltog i utbytesprogrammet samt lärare som inte varit delaktiga. Detta för att även skapa en objektiv bild av projektet.

Vad var dina visioner?

Vad anser du om internationella utbyten? (Fler eller färre utbyten i framtiden?)

Får skolans ansträngningar tillfredsställande/förväntade resultat? (Är det värt det?)

Hur kan man utveckla formen för utbytesprogrammet?

Ser du en förändring/utveckling hos deltagande elever?